

גיליון מוסף מיוחד

סיכום מתומצת וכללי, לסייע בלימוד פרשיות תזריע ומצורע מתוך הבנה וידיעה ברורה בעז"ה

אייר תשפ"ו

הרהורי רוממות לרגל לימוד פרשיות תזריע ומצורע אור יקרות

אלו הלכות נגעים (פסחים נ, א)

ופשוטות לכל, משום שאז תמלא הארץ דעה.

אם כן, חכמינו ז"ל כבר הזכירו שהלכות נגעים הן הלכות לא קלות, אבל דווקא בכלל כך הן זכות לכינוי "אור יקרות", כי לפום צערא אגרא, ולפי העמל ושנשקיע בידיעת פרשיות אלו, נזכה לאור גדול, אור של בהירות בתורה.

נזכר שהזכות לעמול בהלכות נגעים, היא זכות זמנית השמורה רק בעולם הזה, כי בקרוב בימינו בביאת המשיח, כאשר ימלא הארץ דעה את ה', שוב יהיו הלכות אלו פשוטות וקלות לכל, ואז נפסיד את הזכות של העמל על הלכות נגעים.

ובכן, אחים יקרים, הבא נצל שבוע זה להשקיע בקנין פרשת הנגעים, אל נא נירתע מפני מושגים חדשים, נאזור חלצינו לגלות את האוצרות היקרים הטמונים בפרשיות הנגעים, ולקנות קנין נצחי בפרשיות אלו, ולהאיר את נפשנו ב"אור יקרות"!

אמור מעתה, בנוסף למצוה הכללית של תלמוד תורה, השייך לכל חלקי התורה, הרי בלימוד פרשיות תזריע ומצורע ודיני הנגעים, בלימוד בפה, מקיימים גם מצות לא תעשה מיוחדת של 'השמר בנגע הצרעת', וגם מצות עשה של 'זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים'.

הלכות נגעים - אור יקרות

הנביא זכריה מתנבא על ימות המשיח לעתיד לבוא (זכריה יד, ו) וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא לֹא יִהְיֶה אֹר יְקָרוֹת וְקִפְאוֹן, ודרשו חז"ל במסכת פסחים (דף נ עמוד א) מאי "יקרות וקפאון"? רבי יוחנן אמר: אלו הן הלכות נגעים ואהלות, שיקריין הן בעולם הזה, וקפויין הן לעולם הבא, וביאור הדברים (ראה מהרש"א שם), שבעולם הזה הן הלכות חמורות וקשות, אבל לעולם הבא יהיו קלות

ובלבבך לעשותו. למטרה זו מוגשים העמודים הבאים, ככלי עזר וסייע לסיכום ברור של עיקרי דיני הנגעים המופיעים בפרשתנו, לאורו ולדרכו של פירוש רש"י הקדוש.

לימוד פרשת הנגעים - מצות זכירת מעשה מרים!

שעה שאנו עוסקים בלימוד דיני הנגעים בפרשיות תזריע ומצורע, חשוב שנזכור ונדע את מה שדרשו חכמינו ז"ל בתורת כהנים (ריש פרשת בחקותי פיסקא ג) על הכתוב (דברים כד, ט) זכור את אשר עשה ה' אלוקיך למרים, יכול בלבך, כשהוא אומר (שם ח) השמר בנגע הצרעת לשמור מאוד ולעשות, הרי שכחת לב אמורה, הא מה אני מקיים 'זכור' שתהיה שונה בפך, ומפרשים הראב"ד והר"ש, 'שתהא שונה בפך הלכות נגעים'!

אין זה סוד, שצמד הפרשיות תזריע-מצורע, העוסקות בדיני נגעים, הן מהפרשיות שרבים נבוכים בהם ולא מוצאים את ידיהם ורגליהם בהבנתם.

ולא, אין דברינו כעת מסוגיות עמוקות במשניות נגעים, אלא בהבנה פשוטה של פסוקים מפורשים בתורתנו הקדושה שאנו לומדים וקוראים מדי שנה. אנו לומדים את הפרשיות והכל נראה כל כך זר ושונה, מעורפל וסבוך, הן מצד קושי הבנת הפסוקים, הן מצד קושי בעריכת סדר והבדל בכל דיני הנגעים, והן מצד קושי הבנת והכרת המושגים.

אך לומדי ונבחני 'תורה שבכתב', כבר למדו לשבור מחיצות ולנתץ חומות... רבבות לומדי תורה שבכתב מעידים כי פרשיות רבות ואחרות אשר שנים רבות היו נראות כהר גבוה, התבררו והתגלו, לאחר הכוונה והכנה נכונה, ולאחר לימוד יסודי ורציני, כפרשיות מאירות עיניים ומרחיבות נפש, מתוקות ללשון וערבות לחיך, 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפך

בדפים שלפנינו נעסוק בתמצית וסיכום סוגי הנגעים וסדר טהרתם, ובמושגי היסוד המרכזיים הנדרשים להבנת תורת הטהרות

ששת סוגי הנגעים

זב לזעת

יש אומרים שנגעי מעולם, ונכתבו בתורה רק כדי שנלמד אותם ונקבל שכר

נגעי אדם					
<p>א</p> <p>נגע עור גֶּפֶר</p> <p>נגע המופיע בכל מקום בגוף האדם (מלבד במקום שערות הזקן והראש)</p>	<p>ב</p> <p>נגע בְּמִקוֹם שְׁחִין וּמְקוֹה</p> <p>נגע המופיע לאחר ריפוי מקום בו היה כוּוּה או שחין (בשר שהתחמם מחמת חולי).</p>	<p>ג</p> <p>נגע וְתֵק בְּמִקוֹם שְׁעוֹת הָרֵאשׁ וְהַזְקָן</p> <p>נגע המופיע במקום בו נשרו והתנתקו חלק מתוך השערות באמצע הזקן או הראש.</p>	<p>ד</p> <p>נגע בְּקִרְחַת וּבְצִבְחַת</p> <p>נגע המופיע על ראש האדם לאחר שנתלשו כל השערות בקדמת הראש או באחורי הראש.</p>	<p>ה</p> <p>נגעי בְּגָדִים</p> <p>נגע ירוק או אדום שמתגלה על פשתן או עור או חוטים המיועדים לריגה.</p>	<p>ו</p> <p>נגעי בְּתִים</p> <p>נגע אדום או ירוק שהתגלה על קיר ביתו של אדם.</p>

נגע במקום שחין ומכה

עינים לראות

”ובשר כי יהיה בו בערו שזוין ונרפא, והיה במקום השזוין שאת לבנה או בהרת לבנה ארמדמות”

ויקרא יג, יח-יט

”או בשר כי יהיה בערו מכות אש והיתה מוזית המכה בהרת לבנה ארמדמות או לבנה:”

ויקרא יג, כד

אזנים לשמע

נגע המופיע במקום בו היה שחין או כוויה, לאחר שהמקום מתחיל להתרפא.

סימני הטומאה

דינו שונה בשני דברים מסתם נגעי בשר:

תהליך הנגע יכול להימשך שבוע אחד בלבד.

סימני הטומאה הם רק שיער לבן או התרחבות הנגע לאחר שבוע, אבל לא 'מחית בשר'.

עיקרי הדינים

המצורע בא אל הכהן ומראה לו את הנגע, אם הכהן רואה שהנגע בגוון לבן, מהגונים הטמאים, הוא בודק האם יש בו גם סימן טומאה, וכדלהלן:

אם יש בו שער לבן:

הרי הוא מצורע מוחלט מיד

אבל אם אין בו סימן טומאה מסתירים אותו לשבוע וכעבור שבוע, קיימות שלש אפשרויות:

1 אם הנגע נשאר ללא שינוי, [נקל וחומר אם נראה כהה יותר, או קטן מגיס] הריהו טהור וזקוק לטבילה

2 אם הנגע התרחב: הרי הוא מצורע מוחלט

3 אם כעת התגלה בו שער לבן: הרי הוא מצורע מוחלט

לב ללעת

דיני נגע במקום שחין ונגע במקום מכה דומים, ובכל זאת הפסוק מחלק אותם זה מזה, ללמד שאין הם מצטרפים זה עם זה, כלומר, שאם נולד חצי גריס של שחין, וחצי גריס של מכות-אש, אין הם מצטרפים להיטמא.

נגע עור בשר

עינים לראות

”אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספוזת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת”

ויקרא יג, ב

אזנים לשמע

נגע זה הוא כתם לבן המתגלה בכל מקום בגוף האדם [מלבד במקום שערות הראש והזקן], וגודלו כשיעור 'גריס' לכל הפחות.

סימני הטומאה

מחית בשר חי בתוך הנגע

לפחות שתי שערות שחורות שהיו בתוך הנגע, הלבנו

עיקרי הדינים

המצורע בא אל הכהן ומראה לו את הנגע, אם הכהן רואה שהנגע בגוון לבן, מהגונים הטמאים, ונראה כאילו עמוק מעור הבשר, הוא בודק האם יש בו גם סימני טומאה:

אם יש בו אחד מסימני הטומאה:

המצורע טמא מיד כמצורע מוחלט

אם אין בו סימן טומאה:

מסגירים אותו לשבוע. כעבור שבוע, קיימות ארבע אפשרויות:

1 אם אין כל שינוי בנגע: מסגירים אותו לשבוע נוסף

2 אם הנגע התרחב: הרי הוא מצורע מוחלט

3 אם הנגע נהיה כהה יותר או התקטן משיעור גריס: הרי הוא טהור וצריך טבילה

4 אם התגלה בו כעת סימן טומאה: הרי הוא מצורע מוחלט

כאמור, אם אין כל שינוי בנגע בסוף השבוע הראשון:

מסגירים אותו עוד שבוע - ובסיום השבוע השני קיימות ארבע אפשרויות:

1 אם הנגע לא התרחב, ונראה כהה יותר: הרי הוא טהור וצריך טבילה ואם בהמשך הנגע התרחב, הוא הפך למצורע מוחלט

2 אם כעת הנגע נשאר ללא שינוי: רש"י כתב שהוא מצורע מוחלט

3 אם כעת הנגע התרחב: הרי הוא מצורע מוחלט

4 אם כעת רואה כעת סימן טומאה: הרי הוא מצורע מוחלט

לב ללעת

רש"י כתב שנגע הנשאר במראהו הראשון לאחר השבוע השני הריהו טמא מוחלט, אך תמחו עליו שמפורש במשניות נגעים (א, ג) שבמקרה כזה הנגע טהור, והאריכו המפרשים ליישב את דברי רש"י או להגיה בדבריו.

נגע בקרחת ובגבחת

עינים לראות

” וכי יהיה בקרנות או בגבחות נגע לבן אדמדם צרעת פרטת הוא בקרנותיו או בגבחותיו ”

ויקרא יג, מב

אזנים לשמע

נגע קרחת - נגע המופיע בראשו של האדם, במקום בו נמרטו כל השערות כולן בשטח האחורי של הראש, מהקדקוד ועד העורף והצוואר. נגע ב'גבחת' - נגע המופיע במקום בו נמרטו כל השערות כולן בשטחי הקדמי של הראש, מהקדקוד ועד המצח.

סימני הטומאה

נגע כזה דיוו כמו סתם נגע המתגלה בעור הבשר [ולא כנגע 'נתק' המתגלה באמצע מקום צמיחת השערות], אך שינוי אחד יש בין סתם נגיע עור בשר ובין 'נגעי קרחת וגבחת', ש'שיעור לבן' אינו מהווה 'סימן טומאה' בקרחת ובגבחת, רק 'פשוט' או 'מחית בשר חי'.

עיקרי הדינים

שאר כל הדינים דומים לנגע עור בשר, המוזכר לעיל אות א'.

גבחת <

קרחת <

לב ללעת

ההבדל בין נגעי נתק לנגעי קרחת הוא, שהנתק הוא מקרה שכל השערות נשארו ורק במקום הנגע נשרו השערות, אבל הקרחת היא מקרה שכל השערות כולן נשרו בחצי הראש, ולכן עצם נשירת השערות אינו נחשב לנגע לכל הדעות.

נגע נתק במקום שערות הראש והזקן

עינים לראות

” ואיש או אשה כי יהיה בו נגע בראש או בזקן ”

ויקרא יג, כט

אזנים לשמע

אדם שחלק מתוך שערות ראשו או זקנו נשרו, ונוצר שם שטח מקורח בשיעור כגרים לכל הפחות, ובמקום זה התגלה נגע במראה טמא.

סימני הטומאה

דיוו שונה בשני דברים מסתם נגיע בשר:

חידוש מיוחד ישנו בצרעת זו שאין בשאר נגעים, שבנוסף ל'סימני הטומאה' ישנו גם 'סימן טהרה'. סימן הטהרה הוא שיער בכל גוון אחר מלבד צהוב.

סימן הטומאה הוא שיער צהוב [ולא לבן], או התרחבות הנגע לאחר ההסגר. אבל לא מחית בשר חי

עיקרי הדינים

המצורע בא אל הכהן ומראה לו את הנגע - אם הכהן רואה שהנגע הוא בגוון לבן, מהסוג הטמא בטומאת נתק, הוא בודק האם יש בו גם סימני טומאה או סימני טהרה, כעת קיימות שלש אפשרויות:

- 1 **אם יש בו רק שער צהוב:** הרי הוא טמא מוחלט
- 2 **אם יש בו גם שער שחור [או כל גוון אחר שאינו צהוב]:** הרי הוא טהור לגמרי בלי טבילה
- 3 **אם אין בו לא צהוב ולא שער בגוון אחר:** מסגירים אותו לשובע

כאמור אין בו שום שערות, מסגירים אותו לשובע, בסיום השבוע הראשון ישנם ארבע אפשרויות:

- 1 **אם כעת צמח שער צהוב:** הרי הוא טמא מוחלט.
- 2 **אם כעת הנגע התרחב:** הרי הוא טמא מוחלט.
- 3 **אם הופיעו שערות שחורות] או שהנגע התקטן מרגיש:** הריהו טהור וזקוק לטבילה.
- 4 **אם לא חל כל שינוי, ואין בו לא סימני טומאה ולא סימני טהרה:** מסגירים אותו לשובע שני. הכהן מצוה לנצל כל השערות סביב לנתק, ומשאיר כעין 'גדר' של שתי שערות סביב הנתק מכל צד. כדי שיהיה ניכר בהמשך אם הנגע התרחב, והוא מסגיר אותו לשובע שני.

כאמור אין כל שינוי בנגע בסוף השבוע הראשון, מסגירים אותו עוד שבוע. ובסיום השבוע השני קיימות שלש אפשרויות:

- 1 **אם כעת הופיעו שערות צהובות:** הריהו טמא מוחלט
- 2 **אם כעת הנגע התרחב:** הריהו טמא מוחלט
- 3 **אם לא חל כל שינוי בנגע:** אף שלא צמחו סימני טהרה, הריהו טהור וזקוק לטבילה [אם בעתיד הנגע יתרחב, הוא יתפוך לטמא מוחלט]

לב ללעת

רש"י כתב שבנתק צריך שיהיה בו נגע כלומר כתם במראה לבן, אבל אינו אחד מארבעה מראות נגעי בשר, אלא מראה לבן אחר. אבל יש ראשונים הסוברים שבנגע נתק אין צורך כלל מראה של נגע, אלא עצם נשירת השערות היא-היא הנגע.

גם בזמן החדש אל תפספס את היסוד!

כשאתה פוסע נרגשות לעבר זמן הקיץ
הבעל"ט, מלא בשאיפות וקבלות טובות
אל תוותר על הלימוד היומי היסודי,
הקבוע והמתוק בחומש עם פירוש רש"י!

לרבבות אלפי צורבי התורה ועמליה בטהרה

השבים לבית תלמודם לקראת זמן הקיץ הבעל"ט

ברכת הצלחה וסייעתא דשמיא

שתזכו למלא שאיפת לבבכם הטהורה
ולגדול בתורה וביראת שמים מתוך ברכה
והצלחה והרחבת הדעת, אכי"ר.

תתחבר, תאידי לעצמן את החיים!

02.500.20.18

אגף שיעורי תורה | קו 'קול התורה' | סיכומים ומבחנים
שעשועי תורה | הגרלות ופרסים | גיליון שבועי | ניודלטר יומי

נגעי בגדים

ענינים לראות

והבגד כי יהיה בו נגע צרעת בגד צמר
או בגד פשתים, או בשתי או בערב לפשתים
ולצמר או בעור או בכל מלאכת עור

ויקרא יג, מז-מח

חנינים לשמע

בגד העשוי צמר או פשתן, ולא רק בגד אלא גם פקעת חוטי צמר
המיועדים לאריגת 'שתי וערב', וכך גם עור מעובד שעדיין לא נעשה
ממנו כלי קיבול, או עור שנעשה ממנו כלי קיבול, אשר התגלה באחד
מהם נגע בגון ירוק-שברוקים או אדום-שבאדומים.

סימני הטומאה

בשונה מנגעי בשר האדם שהם מטמאים בגון לבן, נגעי בגדים מטמאים
בגון ירוק או אדום. סימן הטומאה הוא כשהנגע התרחב לאחר שבוע
ראשון, או שחזר שוב שבוע אחרי שקרעוהו מהבגד.

עיקרי הדינים

הכהן מסגר את הבגד או החוט או העור למשך שבוע,
בסיום השבוע, קיימות ארבע אפשרויות:

- אם הנגע לא נהיה כהה יותר, וגם התרחב וגדל יותר ממגדלו המקורי: הכהן קובע שמדובר בנגע טמא, ולכן יש לשרוף את כל הבגד.
- אם הנגע נעלם ונחלש מאד ממראהו: הבגד טהור לאחר טבילה במקוה והמתנה עד הערב.
- אם הנגע לא התרחב ולא נחלש: וליאחר הכביסה, אם הנגע נעלם או נחלש: הרי הוא טהור וזקוק לטבילה.
- אם הנגע לא התרחב, וגם לא נחלש: הכהן שופט את הבגד, וזקוק לטבילה.

כאמור, אם הנגע לא התרחב, וגם לא נחלש, הכהן שופט את הבגד, וזקוק לטבילה.

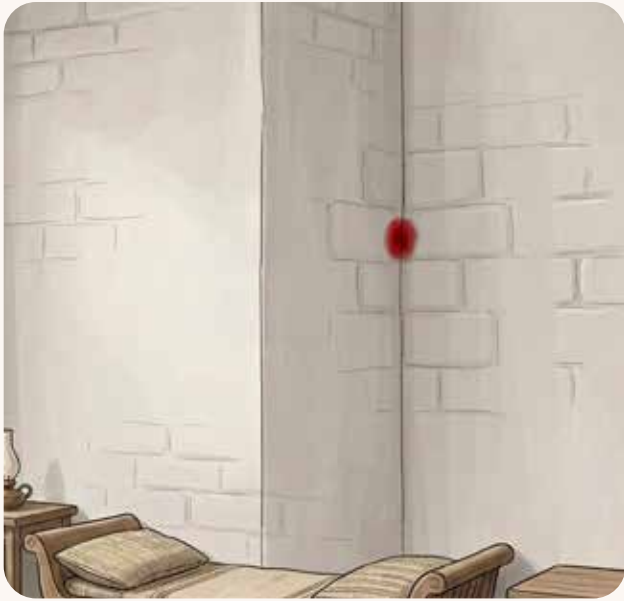
- אם הנגע נחלש מאד ממראהו: הבגד טהור לאחר טבילה במקוה והמתנה עד הערב.
- אם הנגע לא נחלש: הבגד טהור לאחר טבילה במקוה והמתנה עד הערב.
- אם הנגע נחלש מאד ממראהו: הבגד טהור לאחר טבילה במקוה והמתנה עד הערב.
- אם הנגע לא נחלש: הבגד טהור לאחר טבילה במקוה והמתנה עד הערב.

לב לדעת

בנגעי בגדים מוזכר הביטוי 'קרחת וגבחת', לדעת רש"י קרחת הוא בגד ישן וגבחת הוא בגד חדש, ויש ראשונים שכתבו שקרחת הוא הצד הפנימי של הבגד שהוא מקורח ואין בו שערות, וגבחת הוא הצד החיצוני של הבגד שהוא בדרך כלל עם שערות.

נגעי בתים

ענינים לרחות

כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאוזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אוזותכם, ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית

ויקרא יד, לד-לה

אזנינים לשמיע

נגע ירוק או אדום המתגלה על הקירות הפנימיים של בית בארץ ישראל.

סימני הטומאה

בדומה לנגעי בגדים המטמאים בגוון ירוק שבירוקים או אדום שבאדומים [ולא בגוון לבן], כך גם נגעי בתים מטמאים רק בגוון ירוק שבירוקים או אדום שבאדומים. וסימן הטומאה היחיד הוא נגע החוזר ומתרחב לאחר ההסגר. שינוי נוסף שיש רק בנגעי בתים, ששיעורו אינו כגריס, אלא כשני גריסים על גבי שני אבנים. זאת ועוד בנגעי בתים ישנם דינים מיוחדים שלפעמים יש להוציא את אבני הבית, ולקלקל את הטיח, להרוס את כל הבית.

עיקרי הדינים

בסיום השבוע, הכהן בודק שוב את הבית, וכעת ישנם שלש אפשרויות:

אם הכהן רואה שהנגע בגוון ירוק או אדום, ומראהו דומה כשוקע, הוא מסגיר את הבית לשבוע

הכהן מקדים ומצווה לפנות מהבית את כל הכלים שלא יטמאו, כי אחרי שהכהן יאמר שהנגע טמא אזי ייטמאו כל הכלים בבית, והרי לכלי חרס אין מועילה טבילה

בעל הבית מזמין את הכהן לבדוק את הנגע

אפשרות א'

מקלף את מקום הנגע בלבד והבית נטהר מיד בלי ציפורים

אם בסיום השבוע הראשון מראהו נחלש, או התקטן משיעור שני גריסים, או שנעלם לגמרי:

בסיום השבוע הראשון:

אפשרות ב'

הכהן מצווה לשלוף מהקיר את האבנים אשר בהם נראה הנגע, ולקלקל את הטיח המרוח על הקיר סביב מקום הנגע, בצד הפנימי של הבית. את האבנים והטיח הללו יש להשליך מחוץ לעיר במקום שאין משתמשים שם טהרות, מאחר והאבנים מטמאות את מקומם. תמורת האבנים המונעות מכניסים אבנים חדשות, וכן יש לטוח את כל הבית בטיח חדש מעפר.

לאחר שיבוץ האבנים החדשות, יש להמתין שבוע ימים נוספים

אם הנגע התרחב:

בסיום השבוע הראשון:

אזי מתברר שמדובר ב'צרעת ממארת'. ולכן יש לנתץ את הבית ולהשליך את כל האבנים והעצים מחוץ לעיר במקום שאין משתמשים בו טהרות.

כל זאת דווקא אם הנגע חזר ופרח לאחר סיום השבוע השני, אבל אם הוא פרח בתוך השבוע, אין צורך לשבור את הבית

אם שוב פרח הנגע (אפילו לא התרחב יותר מגודלו המקורי):

בסיום השבוע השני:

מטהר את הבית בהבאת שתי ציפורים

אם לא חזר הנגע:

אפשרות ג'

מסגירים את הבית לשבוע שני

אם לא חל שינוי בגודל ומראה הנגע:

בסיום השבוע הראשון:

מקלף את מקום הנגע בלבד והבית נטהר מיד בלי ציפורים

אם מראהו נחלש, או התקטן משיעור שני גריסים, או שנעלם לגמרי:

בסיום השבוע השני:

יש לעשות לו 'חליצה קיצוע וטיחה' והסגר לשבוע שלישי

אם לא חזר הנגע:

הריהו טמא מוחלט ויש לשבור את כל הבית

חזר הנגע שוב:

בסיום השבוע השלישי:

מטהר את הבית בציפורים והוא נטהר

לא חזר הנגע:

לב ללעת

בית המנוגע, גם בימי ההסגר מטמא את הנכנס לתוכו, אבל הנכנס לזמן קצר, נטמא רק גופו ואין בגדיו ונמאיים, אבל השוהה בבית בשיעור זמן של 'כדי אכילת פרס', נטמאים גם בגדיו והם זקוקים לטבילה.

לסיכום:

החלפת האבנים (חילוץ קיצוע טיחה) מתבצעת באחד משני המקרים:

או בנגע המתפשט לאחר שבוע ראשון, או בנגע הנשאר במצב המקורי לאחר שבוע שני.

שבירת ונתיצת כל הבית - מתבצעת רק במקרה: שהנגע חזר ופרח בבית (אפילו בלי להתפשט יותר) לאחר החלפת האבנים.

אוצר מושגי יסוד בדיני נגעים

בלי לתעות בדרך הסבוכה והבלתי מוכרת לנו, עלינו להשקיע תחילה בהכרת המושגים והכרת השפה החדשה - שפת הלכות נגעים, כך נוכל לצאת לדרך בסייעתא דשמיא ולמצוא לפנינו דרך כבושה וסלולה.

להלן רשימה של מושגים המשמשים כאבני יסוד מרכזיים בהלכות נגעים המוזכרים בפרשיות תזריע-ומצורע, בפרט לפי דרכו של רש"י הקדוש בפירושו על התורה.

שאנו עומדים בשערי פרשיות-תזריע מצורע, אנו עלולים להרגיש כמי שנוהג ברכב במדינה זרה שאינה מוכרת לנו, אינו בקי בדרכים וגם ואינו מכיר את חוקי התנועה במקום. הכל נראה כל כך מוזר, כל הבניינים והרחובות נראים דומים וקשה להבחין בהבדל ביניהם.

אם אנו מבקשים לצאת לדרך המאתגרת של הבנת הפרשיות הללו וידיעת הלכות טומאת וטהרת נגעים, להגיע למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום,

אַרְבַּעַה מִרְאֹת נְגָעִים

ארבעה סוגי מראות נגעים טמאים נאמרו בנגעי עור הבשר, ארבעתם בגוון לבן, לפי סדר יורד של ארבעה דרגות לבנוניות. ואלו הם:

א ספחת הבהרת:

בגוון לבן כקרום הדק המבדיל בין הביצה ובין הקליפה הקשה

ב שאת:

בגוון לבן כצמר נקי של כבש בן יומו לאחר שטיפתו

ג ספחת הבהרת:

בגוון לבן כסיד הלבן שבקירות ההיכל בבית המקדש, שהיו מלבנים בכל שנה קודם פסח

ד בהרת:

בגוון לבן עז כשלג

זַב לְדַעַת

יש מהמפרשים שכתבו שהבהרת והשאת אינן שונות זו מזו בדרגת הלבון שלהן, אלא בסוג הלבון, דהיינו שהבהרת היא בגוון לבן מבריק, והשאת בגוון לבן שאינו מבריק 'מט'. ואילו התולדה של כל אחת מהן, דומה מעט למראה האב, אך כהה ממנו יותר.

הבהרה חשובה:

דיני נגעים ארוכים מארץ מידתם ורחבים מני ים, ובכל פרט ופרט קיימות כמה שיטות ודעות חלוקות, החל ממחלוקת תנאים בתורת כהנים ובמשניות, וכלה במחלוקת בראשונים ובאחרונים בהבנת הדברים ובהכרעה הלכה למעשה.

בגליון מתומצת זה, לא התיימרנו כלל וכלל להקיף את כל השיטות וכל שכן שלא להכריע בין ההרים הגבוהים, והתמקדנו בעיקר בדרכו של רש"י בפירושו על התורה, וגם במקום שרש"י לא ביאר את שיטתו, הזכרנו את אחת השיטות, וזאת מחמת חובת הקיצור, תוך התמקדות במטרה העיקרית של חיבור זה - הנגשת המושגים והקלה על הלומד להתחבר להלכות נגעים - בלבד.

בוהק

בוהק הוא נגע טהור. הכוונה לאיש אשר בעורו בשרו התגלה מראה של כתם אחד, או כמה כתמים, בגוון לבן כהה, דהיינו שהוא יותר נמוך בלבנוניות משיעור הלבנוניות של ארבעת סוגי מראה הנגעים, ואינו לבן אפילו לא כגון קרום ביצה [שהוא הגוון הכהה ביותר מארבעת מראות נגעים הטמאים], אין זה נגע טמא, אלא הוא סוג נגע טהור הנקרא 'בוהק', והוא דומה לאדם בעל כתמים אדומים על פניו, שבין הכתמים יש מראה 'בוהק' של כתמים בהירים.

גריס

אחד ממיני הקטניות נקרא בשם 'פול'. הפול מורכב משני חצאים, וכל חצי נקרא בשם 'גריס של פול'.

במסכת נגעים (ו, א) שנינו, שאין הנגע טמא עד שיהיה גדלו כשיעור 'גריס הקלקי' - גריס של פול הגדל במקום הנקרא 'קלקי', ושיעורו כתשעה עדשים, וכל עדשה שיעורו כארבע שערות, נמצא ששיעור הגריס הוא כשיעור שלושים ושש שערות. שיעור גריס נאמר בכל הנגעים, מלבד בנגעי בתים שגודל הנגע צריך להיות כשני גריסים יחד.

פול שלם

גריס

כגריס

גריס

מסנר ומחלט

מצורע שבא אל הכהן להראות לו את נגעו, והכהן אינו רואה בנגע כל 'סימן טומאה' - לא 'שיער לבן' ולא 'מחיה' - הוא מצווה עליו להסתגר לבדו בתוך בית ולא לצאת ממנו למשך שבעה ימים.

בשבוע זה הוא נקרא: 'מצורע מוסגר' [לדעת הרא"ש, אין סוגרים את המצורע בבית, אלא מסמינים סימן סביב לנגע]. כעבור שבוע הכהן בודק שוב את הנגע ורואה, אם הופיע בנגע אחד מסימני הטומאה, או שהנגע התרחב יותר, הוא פוסק עליו מיד שהנגע טמא וכך הוא הופך להיות: 'מצורע מוחלט', ודינו לצאת מחוץ לשלש מחנות ולשבת שם בדרך ולנהוג בכל דיני מצורע טמא.

זב זלעת

מצורע מוחלט אינו נטהר גם אם יעברו עליו כמה שנים, עד שהוא יתפא מצרעתו ויעשה את כל סדר הטהרה.

עור ומלאכת עור

טומאת נגעי בגדים שייכים:

והן ב"מלאכת עור" - עור שנעשה מלאכה ועשו ממנו כלי קיבול. אולם עור שאינו מעובד כלל, אינו נטמא בנגעים.

הן ב"עור" - כמו שהוא, המשמש כשטיח וכדו', ולא נעשתה בו מלאכה לעשות ממנו נאד או כלי קיבול אחר.

פתוך

'פתוך' פירושו 'מעורב'. האופן הרגיל שנגע בשר נחשב לטמא, הוא כאשר הוא מראה גוון לבן, אך בנגעי שחין ומכווה ובנגעי קרחת וגבחת גילתה התורה, שהנגע טמא גם במראה 'פתוך' המעורב של שני גוונים, אדום ולבן יחד, ומראהו דומה לכוס חלב שעירבו בו טיפות דם.

זב זלעת

בתורת כהנים דרשו חז"ל, שאין דין זה מיוחד רק לשחין ומכווה וקרחת וגבחת, אלא הוא הדין בשאר נגעי בשר טמא מראה פתוך, וכתבו המפרשים שהטעם שהתורה הזכירה זאת דווקא בנגעי שחין ומכווה וקרחת וגבחת, כי שם שכחו יותר מראה פתוך.

פסיון

אחד הסימנים המוכיחים על נגע שהוא אכן נגע טמא, כאשר הכהן מסניר את הנגע למשך שבוע, ולאחר שבוע הוא רואה שהנגע פֶּסִיּוֹן - התפשט וגדל יותר מהגודל המקורי.

נתה

אדם שחלק משערות ראשו או זקנו נשרו, ונוצר שם שטח מקורח בשיעור כגריס לכל הפחות, הנגע המתגלה במקום זה נקרא בשם 'נתק' על שם שהשערות מתנתקות ונושרות ממקומן.

לדעת רש"י, גם בנתק צריך שיהיה מראה של נגע, אך אינו דומה לארבעה מראות נגעים, אלא סוג אחר של מראה שהיה ידוע לחז"ל. אבל דעת רוב המפרשים שבנגע נתק אין צריך כלל שיהיה שינוי מראה בעור במקום נשירת השערות, אלא עצם נשירת השערות היא-היא הנגע.

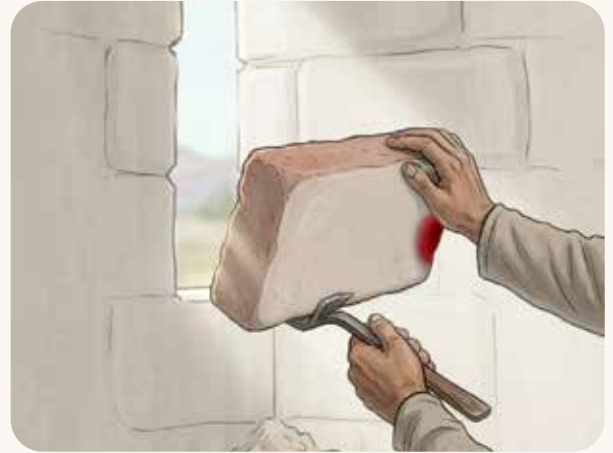
אחד מסימני הטומאה הייחודיים לנגע זה הוא: 'שיער צהוב' - כאשר בתוך שטח הנשירה צמחו שתי שערות צהובות.

זב זלעת

חידוש מיוחד ישנו בצרעת זו שאין בשאר נגעים, שבנוסף ל'סימני הטומאה' ישנו גם 'סימן טהרה': סימן הטהרה הוא שיער שחור, או ירוק או אדום, או שיער בכל גוון אחר שאינו צהוב.

קִיּוּץ וְטִיחָה

נגע שהתגלה בקירות הבית, והוא התרחב לאחר שבוע של הסגר, או נשאר בהוציא לאחר שבועיים של הסגר (וקל וחומר אם התרחב בשבוע השני), יש לבצור ולחלץ מהקיר את האבנים המנוגעות, ובמקום סביב לאבנים יש לבצע 'קיצוע', שהוא מלשון גירוד וקילוף ושיוף וכרסום, כלומר יש לקלף את הטיח סביב למקום האבנים, ולאחר מכן יש לקבוע שם אבנים חדשות, ולקיים 'טיחה' דהיינו לקחת עפר וסיד ולמרוח טיח חדש על כל הבית.

זָב לְדַעַת

בהמשך הפרשה נאמר 'העפר אשר הקצו', ושם פירש רש"י שתיבת 'הקצו' הוא מלשון קצה, דהיינו שיש לקלף בקצה המקיף סביב לנגע, וכתבו המפרשים שתיבת 'הקצו' יש שתי משמעויות, הן מלשון קילוף וגירוד, והן מלשון קצה.

מְרָאָה עֲמוּקָה

אחד מסימני הטומאה של נגע, הוא כאשר הוא בגוון לבן הנראה כאילו הוא עמוק מעור בשרו, כמו כל מקום שהחמה זורחת, שהוא נראה כאילו עמוק ממקום הצל. אולם אם אין מראהו עמוק מהעור, וגם השערות השחורות שבתוכה לא הלבינו, מסגירים את המצורע למשך שבוע.

רש"י כותב שאינו יודע איך יתכן נגע לבן שאינו נראה עמוק, והרי כל מראה לבן נראה עמוק, אולם הרמב"ן כתב ליישב, שלא כל מראה לבן נראה עמוק, רק כאשר הוא לבן לגמרי, אבל אם יש בתוכו שערות שחורות, העין נתפסת בשערות השחורות ולכן כל הנגע אינו נראה עמוק. והגור אריה כתב, שרק לבן עם זהרורית (מבריק) נראה עמוק, אבל לבן שאין בו זהרורית אינו נראה עמוק.

מַחִית צֶשֶׁר חִי

אחד מסימני הטומאה בנגעי בשר, הוא כאשר בתוך הנגע יש מקום הנראה כמו בשר חי ובריא. הכהן מטמא את המצורע תיכף ומיד, בלי הסגר. ואין אומרים שהבשר החי הוא סימן שהנגע התחיל להתרפא, אלא ההיפך הוא הנכון, שתחת הבשר החי והבריא בוודאי מסתתרת ליחה של מכה ישנה של צרעת.

קִרְחַת וְגִבַּחַת

בשונה מנגע 'נתק' שהוא מקרה בו נשאר כל השערות ורק שערות מעטות נשרו בשיעור כגרים, הרי **נגע ב'קרחת'** הוא נגע המופיע במקום בו נשרו כל השערות כולן בשטח האחורי של הראש, מהקודקוד ועד העורף והצוואר.

נגע ב'גבחת' הוא נגע המופיע במקום בו נשרו כל השערות כולן בשטחי הקדמי של הראש, מהקודקוד ועד המצח.

נגע כזה דינו כמו נגע המתגלה בעור הבשר, [ולא כנגע 'נתק' המתגלה באמצע מקום צמיחת השערות], אך שינוי אחד יש בין סתם נגע עור בשר ובין 'נגעי קרחת וגבחת', ש'שיער לבן' אינו מהווה 'סימן טומאה' בקרחת וגבחת, אלא רק 'פשוט' או 'מחית בשר חי'.

זָב לְדַעַת

גם בנגעי בגדים מוזכר הביטוי 'קרחת וגבחת', אך שם יש לכך משמעות אחרת (לדעת רש"י): 'קרחת' – הוא בגד ישן ושחוק, 'גבחת' – הוא בגד חדש.

תְּנוּךְ

החלק החיצוני של אוזן האדם מורכב משלשה חלקים:

א. החלק החיצוני הוא בשר רך וגמיש, המקיף את כל האוזן סביב.

ב. החלק הפנימי ביותר, דהיינו הנקב של האוזן.

ג. בין שני חלקים אלו, יש שטח שכאשר אדם נוגע בו הוא יחוש מנע קשה וקשיח מעט הדומה לעצם, שטח זה הוא ה"תנוך" המוזכר בתורה כמה פעמים, וכחלק מסדר טהרת המצורע יש לתת דם ושמן על תנוך אוזנו של המצורע.

צִרְבַּת הַשְּׁחִין וְהַמְּכָה

'צרבת' היא כינוי למצב של עור המתחיל להירגע ולהתרפא לאחר כוויית אש, או לאחר מחלת 'שחין' (בשר הלוקה ומתחמם מחמת מחלה – דלקת, נקרא בשם 'שחין'), ונוצר במקום רושם וצלקת של התכווצות והצטמקות העור בשלב תחילת הריפוי, כשהחל לצמוח שם עור חדש והוא עדיין קרום דק כקליפת השום.

אם נגע מופיע במקום הצרבת, דינו שונה בשני דברים מסתם נגעי בשר:

ב. תהליך הנגע יכול להימשך שבוע אחד בלבד.

א. סימני הטומאה הם רק שיער לבן או פשוט, אבל לא 'מחית בשר'.

זָב לְדַעַת

אולם אם הנגע הופיע בשלב שה'שחין' או ה'מכה' הם במצב של 'מכות טריות' עדיין, דהיינו כשהמקום מפרשי ליחה [ונקרא: 'שחין ומכה המורדים'] – אין הנגע נחשב לטמא כלל.